

שוני בין ארמית לעברית

ישנן מילים שבעברית הן משמשות בלשון נקבה ובארמית – בלשון זכר (נפש-אנש; עת-עדן; חקה-קים; ברית-קים; עבודה-פולחן; אש-נור), ואכן הן מופיעות בתרגום אונקלוס בלשון זכר (אנשא ההוא, עדנא ההוא, ולא 'ההיא'; קימא הין, פולחנא הין, ולא 'הדא'). לעומתן, 'זרוע' (לשון נקבה) – בארמית היא 'דרע' (לשון זכר). אבל 'בעיר' – כשהיא תרגום 'בהמה' היא בלשון נקבה ('בעירא לזנה'), וכשהיא תרגום 'מקנה' היא בלשון זכר ('ומית כל בעירא'). כמו כן 'זמנא' – כשהיא תרגום 'פעם' או 'רגל' היא בלשון נקבה, וכשהיא תרגום 'מועד' היא בלשון זכר.

ד. וא"ו ההיפוך

לשון המקרא משתמשת כמעט בקביעות בוא"ו ההיפוך – "ויאמר" במקום 'אמר', 'ואמר' במקום 'אמרתי'. לרוב, כלולה בוא"ו ההיפוך גם וא"ו החיבור, אבל לעיתים אין היא אלא וא"ו ההיפוך ותו לא: "ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם" (בראשית ג, ה) – וא"ו ההיפוך של "ונפקחו" אינה כוללת וא"ו החיבור, כמובן, כי הכתוב רוצה לומר: ביום אכלכם ממנו ייפקחו עיניכם. ואכן במהדורות התאג' (המקובל בעדות תימן) של תרגום אונקלוס נאמר: יתפתחו עיניכון – בלי וא"ו.

אמנם אין זה אלא יוצא מן הכלל – בנוסחים אחרים מופיעה כאן הוא"ו (ויתפתחו), ובמקומות אחרים בתרגום מופיעה וא"ו ההיפוך אף בנוסחי תימן (רשימה חלקית מאד: בראשית יט, לד; כב, ד; כו, לב; לד, כה; לט, יא; מ, כ; שמות טז, ה; יח, יג; לב, ל; במדבר יז, כג; ל, ח).

בפירושו למקרא, מזהה רבינו אברהם בן עזרא פעמים רבות את וא"ו ההיפוך עם 'פ"א רפה בלשון ישמעאל' (שמות ט, כא [הקצר]; יח, כג [הארוך]; ויקרא ז, טו; יא, מה; יב, ב; כה, לב נא; במדבר לב, כט; תהלים סט, לג; קלט, כד), שמשמעותה מעין 'לפיכך', 'אבל'; אך בעברית אין לה מקבילה מדוייקת וגם אין לה שימוש. יתכן שאף את וא"ו ההיפוך שבתרגום יש להבין כן.